

Майбуров І.А.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового
й податкового менеджменту
Уральського федерального університету
імені першого Президента Росії Б.М. Єльцина

Іванов Ю.Б.,

доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України,
завідувач кафедри оподаткування
Харківського національного економічного університету

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ: ЗВІР'ЯЄМО ПОЗИЦІЇ

Узагальнено підсумки роботи Другого російсько-українського податкового симпозиуму, проаналізовано фактори підвищеного взаємного інтересу фахівців двох країн до досліджень у сфері оподаткування. Наведено ключові ідеї доповідей, сформульовано практичні рекомендації за підсумками обговорення цих доповідей.

The resume of the Second Russian-Ukrainian tax symposium is colligated in the article. Factors of high mutual interest of two countries specialists to research in taxation sphere are analyzed, key concepts of reports are adduced, practical recommendations from the discussion are formulated.

Ключові слова: податковий симпозиум, доповідь, податкові реформи, оподаткування.

1—3 липня 2010 року в Єкатеринбурзі (Росія) на базі кафедри фінансового й податкового менеджменту Уральського федерального університету імені першого Президента Росії Б.М. Єльцина відбувся Другий російсько-український симпозиум “Теорія і практика податкових реформ”. Організаторами симпозиуму виступили чотири організації: Уральський федеральний університет, Харківський національний економічний університет, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Інститут економіки Уральського відділення Російської академії наук.

Мета проведення симпозиуму — обговорення актуальних питань теорії оподаткування, наукових і практичних проблем формування податкової політики, аналіз зарубіжного досвіду податкових реформ — була досягнута, що, безперечно, є позитивним моментом.

Дуже важливим результатом симпозиуму є становлення нової дискусійної площадки для російських і українських фахівців у сфері теорії і практики оподаткування. Ця площадка, що зародилася на першому симпозиумі (м. Харків, 21—23 травня 2009 року), на нашу думку, покликана сприяти формуванню нової якості науково-освітнього міжнародного співробітництва в даній сфері, у першу чергу за рахунок встановлення регулярних наукових і освітніх контактів, створення міжнародних творчих колективів для проведення спільних досліджень, а також видання спільних

наукових праць і навчальних матеріалів. У кінцевому підсумку все це має сприяти посиленню інтеграційних процесів між нашими країнами, зближенню наших позицій у практиці оподаткування та подальшим теоретичним пошукам у цій сфері.

Слід зазначити, що формування такої дискусійної площадки було просто приречене на успіх: наукового зближення хотіли як українські, так і російські економісти. Фундаментальних причин цього декілька. Перша — спільне коріння податкових реформ. Справді, загальним джерелом податкових систем і Росії, й України була ще остаточно не сформована податкова система Радянського Союзу зразка 1990 року. Після розпаду СРСР кожна країна обрала власний шлях розвитку з урахуванням специфіки національної економіки, соціальних особливостей і політичних реалій. У результаті податкові системи наших країн істотно розійшлися — не тільки щодо переліку податків і зборів, а й за структурою, фіскальною ефективністю, конструкцією окремих податків і зборів, специфікою розуміння податкової термінології й елементів податку.

Друга причина — схожість проблем за істотних розходжень у механізмах їх розв'язання. І Росія, й Україна у своєму розвитку мають подібні соціально-економічні проблеми, розв'язання яких тією чи іншою мірою відбивається на податкових системах. Разом із тим, долаючи ці проблеми, наші країни обрали й обирають різні шляхи й засоби. Деякі з них, безумовно, є вдалимими й ефективними, інші — ні. Цілком природно, що, аналізуючи доцільність певного шляху (інструменту) податкового реформування, ми щоразу натрапляємо на проблему оцінки перспективності використання підходів інших держав до вирішення назрілих питань. При цьому, часто без належного наукового обґрунтування й без урахування специфіки соціально-економічної ситуації у країні, копіюються далеко не завжди найвдаліші зарубіжні підходи й методи. Як наслідок — ми повторюємо чужі помилки, а іноді занадто пізно помічаємо раціональне зерно, присутнє в кожній із наших податкових систем і засобах податкового реформування.

Третя причина, не така масштабна, як дві попередні, але не менш значима для гармонійного розвитку науки і практики оподаткування, — структурна деформація відтворення знань у сфері оподаткування. Така деформація характеризується очевидним надвиробництвом навчальних матеріалів (багато з яких, на жаль, надмірно уніфіковані та ретранслюють чинне законодавство) на тлі гострого дефіциту монографічних досліджень із даної проблематики та є характерною як для російського, так і для українського ринків навчально-наукової літератури. Ця деформація не така неістотна, як здається на перший погляд, адже без регулярного підживлення новим науковим знанням підручники з оподаткування рік у рік стають дедалі більш бляклими й нецікавими.

Крім того, без своєчасного доведення нових наукових знань до науково-педагогічної громадськості процес підготовки магістрів і аспірантів стає менш змістовним. Розуміння окресленої проблеми, як показало спілкування ще на першому

симпозіумі в Харкові, стало свого роду рушійною силою наукової дискусії, запорукою майбутніх творчих контактів і спільних досліджень, результатом яких стали підручник¹ і навчальний посібник² нового покоління для магістрантів, а також дві монографії³, одна з яких є колективною.

За матеріалами останньої в основному й була побудована дискусія, що розгорнулася у форматі круглого столу 1 і 2 липня. А всього на симпозіум було подано понад 100 доповідей, 26 із яких були винесені на колективне обговорення. Ознайомимо податкове співтовариство з тезами деяких із них.

Із привітанням і відеодоповіддю, присвяченою аналізу поточного етапу реформування російської податкової системи й середньострокових завдань податкової політики, до учасників симпозіуму звернувся президент палати податкових консультантів Росії, заслужений економіст РФ доктор економічних наук, професор **Д.Г. Черник** (м. Москва). Доповідач виділив ряд змін, внесених у практику оподаткування останніх років. Ці зміни послабили фіскально-адміністративний тиск на бізнес, що, безперечно, має велике значення, особливо в період кризи. Втім, на загальному позитивному тлі реформ своєю поспішністю й непродуманістю виділяється перехід від єдиного соціального податку до сплати обов'язкових соціальних платежів. Професор Д.Г. Черник наголосив, що очікуване зростання доходів у зв'язку з підвищенням ставок платежів може не перекрити адміністративних видатків, які внаслідок переходу контрольних повноважень до позабюджетних фондів стають дедалі більшими, отож поки не пізно варто повернутися до моделі єдиного соціального податку.

У форматі відеоінтерв'ю був поданий виступ заступника міністра фінансів України доктора економічних наук, професора **Т.І. Єфименко** (м. Київ). Учасники симпозіуму з великим інтересом ознайомилися з основними ідеями й концептуальними положеннями, закладеними у проект Податкового кодексу, підготовка якого перебуває на завершальній стадії. Були проаналізовані основні ідеї, переваги, а також ризики цього проекту, найбільшим із яких є відсутність у Кодексі (на момент проведення симпозіуму) розділу, присвяченого майновому оподаткуванню.

Проблемам реалізації принципу справедливості у проекті Податкового кодексу України був присвячений виступ заступника директора Науково-дослідного фінансового інституту Академії фінансового управління Міністерства фінансів України доктора економічних наук, професора **А.М. Соколовської** (м. Київ).

¹ Налоговая политика. Теория и практика: Учеб. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — 519 с. — (Magister).

² Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: Навч. посіб. / Під ред. Ю.Б. Іванова, І.А. Майбурова. — Х.: ВД "ІНЖЕК", 2010. — 492 с.

³ *Іванов Ю.Б., Майбуров І.А.* Системы налогообложения Украины и России: структура, проблемы, тенденции развития: Моногр. — Х.: ИД "ИНЖЭК", 2009. — 520 с.; Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — 463 с. — (Magister).

На думку доповідача, справедливість у оподаткуванні доходів може бути досягнута не тільки за рахунок переходу до прогресивної шкали податку на доходи, а й із допомогою оподаткування пенсій, а також шляхом уведення податку на майно фізичних осіб.

Зокрема, потрібно обкладати податком на доходи пенсії, що перевищують величину двох прожиткових мінімумів для непрацездатної особи, оскільки не можна назвати інакше ніж дискримінаційною ситуацію, коли заробітна плата в 1000 грн обкладається податком, а елітні пенсії, які у 25—75 разів перевищують її рівень, звільняються від оподаткування. Що стосується податку на майно фізичних осіб, то він сприятиме відновленню справедливості лише в тому разі, якщо забезпечить, по-перше, диференційоване оподаткування (з допомогою коригувальних коефіцієнтів і диференціації ставок) об'єктів нерухомості з урахуванням їх якості, ступеня новизни, місця розташування; по-друге, встановлення неоподатковуваного мінімуму на рівні соціальної норми площі житла на одну особу⁴.

Низка доповідей була присвячена аналізу можливостей податкового регулювання, здійснюваного різними країнами в умовах глобальної фінансово-економічної кризи. Так, завідувач кафедри оподаткування Харківського національного економічного університету доктор економічних наук, професор **Ю.Б. Іванов** сформулював деякі тенденції світової податкової політики в контексті антикризового регулювання. Він зауважив, що абсолютна більшість розвинутих країн вживає заходів із підтримки не фінансового, а саме реального сектору економіки. Зокрема, надається податкова підтримка ліквідності підприємств реального сектору економіки шляхом зменшення податкового навантаження і протидії вимиванню оборотних коштів; стимулюється інвестиційна активність підприємств переважно шляхом надання інвестиційних податкових кредитів і знижок; здійснюється податкова підтримка домогосподарств, здебільшого за рахунок зменшення податкового навантаження на малозабезпечені й соціально чутливі групи фізичних осіб (збільшення сум стандартних і спеціальних податкових відрахувань); підтримується і стимулюється розвиток малого підприємництва⁵.

Професор кафедри світової економіки Санкт-Петербурзького державного університету доктор економічних наук **О.І. Погорлецький** ознайомив учасників симпозіуму з результатами поглибленого аналізу особливостей податкового регулювання в умовах глобальної економічної кризи. За висновком дослідника під впливом кризи відбуваються такі зміни у глобальному податковому середовищі: по-перше, за рахунок універсалізації податкових складових національних антикризових програм триває процес міжнародної податкової конвергенції; по-друге, досягнуто істотного успіху в міждержавній протидії офшорній діяльності, що

⁴ Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбура, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 201.

⁵ Там само. — С. 394.

характеризується зростанням кількості підписаних угод про обмін інформацією з податкових питань між провідними країнами світу та юрисдикціями — податковими гаванями; по-третє, дедалі чіткішими стають контури нової мережевої моделі глобального податкового регулювання, що поєднує інтереси різних суб'єктів оподаткування як на національному, так і на міждержавному рівнях⁶.

Старший науковий співробітник Інституту економіки промисловості НАН України доктор економічних наук **Р.М. Лепя** (м. Донецьк) продемонстрував можливість створеної колективом названого інституту інформаційно-аналітичної системи (ІАС). Ця система базується на комплексі найскладніших економіко-математичних моделей для оцінки впливу податково-бюджетної політики держави на економіку окремих областей і України в цілому на середньострокову перспективу (до трьох років). Розроблений комплекс моделей ІАС включає 560 рівнянь, 45 резервуарів, понад 900 констант і параметрів та більш ніж 1500 зв'язків.

Передбачається, що депутати Верховної Ради України, а також співробітники центральних і регіональних органів влади, для яких розроблено ІАС, незабаром зможуть оперативно оцінювати середньострокові соціально-економічні наслідки альтернативних рішень у сфері податково-бюджетної політики. Користувачі ІАС мають можливість вибрати об'єкт моделювання (область України), переглянути основні соціально-економічні показники, що характеризують його функціонування в минулому, та виконати сценарні розрахунки на майбутнє⁷. Доповідач продемонстрував учасникам симпозиуму, як із допомогою ІАС проводяться різноманітні розрахунки розвитку економіки регіонів та країни в цілому під впливом змін ставок податків і параметрів ряду інших фінансово-економічних регуляторів.

Деякі доповіді були присвячені теоретико-методологічним проблемам податкового реформування. Зокрема, завідувач кафедри податків і фіскальної політики Тернопільського національного економічного університету доктор економічних наук, професор **А.І. Крисоватий** зупинився на теоретико-організаційних основах податкового реформування. На думку доповідача, сплата податків має відповідати граничній корисності частини вартості ВВП, що централізовано вилучається у платників податків та перерозподіляється через бюджет держави. Причому цей перерозподіл повинен відбуватися за умови найменшої суспільної жертви для кожного платника податків, що не підкріплена отриманою частиною суспільних благ.

Ефективність податкових відносин держави та її суб'єктів доцільно досліджувати через коефіцієнт співвідношення фінансованих державою сум суспільних благ і трансферних платежів та суми податкових платежів. Якщо цей коефіцієнт не опускається нижче 80 %, можна говорити про те, що високий рівень оподаткування виправдовує себе й висока гранична корисність вилучених державою обов'язкових зборів з фізичних і юридичних осіб не порушується. Наприклад, у

⁶ Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбура, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 407.

⁷ Там само. — С. 375.

Швеції рівень оподаткування сягає 51 % ВВП, але коефіцієнт співвідношення близький до 86 %. В Україні такий коефіцієнт не перевищує 26 %, отже, ефективність використання податкових надходжень у нас у 3,3 раза нижча, ніж у Швеції⁸. Тому увагу слід зосереджувати не на самому рівні оподаткування в державі, а на ефективності використання податкових надходжень на умовах граничної корисності таких платежів для конкретних платників податків.

Завідувач кафедри фінансового й податкового менеджменту Уральського федерального університету доктор економічних наук, професор **І.А. Майбуров** (м. Єкатеринбург) у своїй доповіді запропонував методологічні підстави (подібні й відмінні ознаки) для розмежування різномірної сукупності обов'язкових платежів: податків, податкових зборів, податкових мит, неподаткових (фіскальних) зборів, неподаткових мит, а також різних плат, платежів і відрахувань. На думку доповідача, у Росії система обов'язкових платежів розвивається за варіантом, що тяжіє до поступової заміни податкових платежів неподатковими та мінімізації кількості податків і зборів. Така система значно збільшує свою фіскальну спроможність, причому непомітно для громадськості, оскільки фіскальне навантаження поступово переміщується на неподаткові платежі, збільшуючи неподаткові доходи бюджету, тоді як відома всім величина податкових доходів консервується або навіть зменшується⁹. У своєму прагненні до спрощення й полегшення податкової системи законодавці переводять у розряд неподаткових платежів навіть ті податкові інструменти, які демонструють задовільну ефективність. Як наслідок — податкова система Росії має мінімальну й таку, що постійно скорочується, кількість податків і зборів, але сукупне фіскальне навантаження при цьому не знижується, а зростає.

Завідувач кафедри оподаткування Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля доктор економічних наук, професор **Т.В. Калінеску** (м. Луганськ) розглянула особливості сучасної податкової парадигми в умовах модернізації економіки. На думку доповідача, вона повинна визначатися пріоритетами соціально-економічного розвитку, пов'язаними з перспективами створення в наших країнах морального суспільства й наближення до європейських стандартів рівня та якості життя. Потрібно прагнути до забезпечення нейтральності оподаткування, й у цьому контексті слід вести мову передусім про податки на споживання. Треба розглядати три види благ: справжні, пов'язані з перебуванням платника податків у працездатному віці, майбутні, коли платник податків перебуватиме в пенсійному віці, та вільний час. Перший вид можна обкладати уніфікованою ставкою, а другий і третій — диференційованою. Потрібно більш інтенсивно обкладати податками товари, які є субстантами вільного часу, та менш інтенсивно — поточне споживання¹⁰.

⁸ Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 18.

⁹ Там само. — С. 113.

¹⁰ Там само. — С. 206.

Доцент кафедри фінансів Саратовського державного соціально-економічного університету доктор економічних наук **О.О. Єрмакова** аргументувала необхідність використання поняття “державний податковий менеджмент” та висвітлила концептуальні засади цього явища. На думку доповідача, державний податковий менеджмент являє собою систему управління податковими потоками в рамках встановлених процедур і елементів податкового процесу ринково орієнтованими формами (методами) з метою фінансового забезпечення виробництва (надання) необхідної кількості та якості суспільних благ. Об’єктом державного податкового менеджменту є вхідні й вихідні податкові потоки в рамках установленого податкового процесу (від платників податків у бюджетну систему в порядку виконання ними своїх податкових зобов’язань) і такі, що спрямовуються на приріст суспільних благ, стимулювання економічного зростання у країні та податкове адміністрування. Суб’єктами державного податкового менеджменту виступають органи державної законодавчої й виконавчої влади, котрі безпосередньо здійснюють управління потенційними й фактичними податковими потоками¹¹.

У ряді доповідей були висвітлені проблеми реформування окремих податків і оподаткування певних сфер діяльності. Податковий консультант кандидат економічних наук **Р. Буссе** (м. Галле, Німеччина) детально розповів про способи зловживань у сфері ПДВ у Євросоюзі та назвав можливі шляхи реформування цього податку. Доповідач зазначив, що найпоширенішими зловживаннями є податкові схеми, коли фірми-одноденки входять у ланцюжки поставок, котрі проходять як мінімум через дві країни — члени ЄС. Специфічну реалізацію ця відома схема дістала в так званих “карусельних угодах”, коли кінці ланцюжка замикаються, й товар фактично або лише документально проходить по колу, вертаючися до первинного постачальника. Таким чином, той самий товар фактично або фіктивно “проганяється” кілька разів по одному колу або по різних колах із метою використання відрахувань та одержання відшкодування податку з бюджету.

Для протидії шахрайству ЄС із 2006 року досліджує два альтернативних механізми. Перший передбачає перехід до єдиної ставки (15 %) для обкладання поставок усередині ЄС зі сплатою податку в бюджет країни постачальника. Тоді одержувач має право на вирахування податку у своїй країні. Далі країна постачальника повинна відшкодувати країні одержувача загальну суму податків.

Другий механізм, уведення якого є менш адміністративно витратним і більш перспективним, — це механізм “зворотного обкладання” (*reverse charge*), коли за основним правилом податкові обов’язки постачальника при поставках товарів і наданні послуг (як усередині членів ЄС, так і між ними) стосовно ПДВ перекладаються на одержувача — платника податків. У цьому випадку при поставці товарів (послуг) постачальник виставляє рахунки-фактури без зазначення ПДВ, а

¹¹ Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 80.

одержувач — платник податків розраховує й декларує податок за отриману, але здійснювану попереднім постачальником поставку. В такому разі одержувач відіграє роль податкового агента. При цьому за одержувачем — платником податків, як правило, закріплено право на відрахування того ж податку в тому самому податковому періоді. В результаті виводиться нульове сальдо¹². Втім, і цей механізм, на думку доповідача, має недоліки, тому рішення про обов'язкове використання системи “зворотного обкладання” відкладено до 2015 року.

Завідувач кафедри “Податки й оподаткування” Фінансової академії при Уряді Російської Федерації доктор економічних наук, професор **Л.І. Гончаренко** (м. Москва) розкрила специфіку реформування оподаткування доходів за цінними паперами. Доповідач зазначила, що в цілому встановлений Податковим кодексом РФ порядок оподаткування цінних паперів відповідає рівневі розвитку російського фондового ринку. Разом із тим виявилися й деякі недоліки. Банки, які не займаються дилерською діяльністю (а таких у Росії більшість), в обліковій політиці мають право визначити ту категорію, за якою збитки включатимуться в податкову базу. Як правило, це цінні папери, що обертаються на організованому ринку. Внаслідок фінансової кризи при загальному падінні прибутку (збитках) за цінними паперами, які обертаються на організованому ринку, було отримано значний прибуток, а за іншими цінними паперами — колосальні збитки¹³. На думку доповідача, з огляду на інноваційний характер ринку цінних паперів необхідно постійно контролювати появу й динаміку нових фінансових інструментів. Це дасть змогу розробити механізм оподаткування, що відповідатиме вимогам своєчасності податкового регулювання і вжитих заходів державного контролю.

Професор кафедри фінансів Санкт-Петербурзького державного університету економіки й фінансів доктор економічних наук **О.С. Вилкова** представила результати аналізу оподаткування доходів фізичних осіб більш як у 100 юрисдикціях та сформулювала пропозиції з раціонального використання зарубіжного досвіду в російській практиці реформування ПДФО. Зокрема, доповідач висловила сумніви стосовно доцільності заявленого переходу в середньостроковій перспективі до використання критерію податкового резидентства на підставі центру життєвих інтересів фізичної особи. На її думку, більш обґрунтованим є визначення податкового резидентства за періодом перебування фізичної особи у країні. Разом із тим О.С. Вилкова підтримала ідею включення у склад регіональних податків щомісячної плати за видачу іноземним громадянам патенту на право роботи з наймання фізичних осіб на території РФ (спеціального податкового режиму), що заміняє сплату цими громадянами ПДФО з доходів від здійснюваної діяльності¹⁴.

¹² Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурава, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 445.

¹³ Там само. — С. 241.

¹⁴ Вилкова Е.С., Тарасевич А.Л. Концептуальные основы реформирования налога на доходы физических лиц в России. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. — С. 180.

Професор кафедри державного й муніципального управління Державного університету управління доктор економічних наук **Є.В. Балацький** (м. Москва) присвятив свою доповідь проблемі фінансової неспроможності регіонів і вдосконалення міжбюджетних відносин. Корінь такої неспроможності доповідач вбачає в 100-відсотковому зарахуванні ПДВ у федеральний бюджет. Для розв'язання окресленої проблеми він запропонував розподіляти ПДВ між регіональним і федеральним бюджетами за спеціальною методикою¹⁵. Загальний висновок: маніпулюючи ПДВ і податком на прибуток, можна домогтися того, що в категорії дотаційних із 70-ти залишиться лише 4-5 регіонів, з якими можна працювати в режимі “ручного управління”.

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку й аудиту Марійського державного технічного університету доктор економічних наук, професор **О.О. Миронова** (м. Йошкар-Ола) висвітлила ряд проблем адміністрування податку на майно організацій. На думку доповідача, деякі об'єкти основних засобів викликають спори при вирішенні питання про визнання їх об'єктами обкладання податком на майно організацій. Спірними, зокрема, є об'єкти житлового фонду; об'єкти основних засобів, що належать до нерухомого майна, будівництво яких завершено, але право власності на котрі не зареєстровано; об'єкти нерухомого майна, придбані за договором купівлі-продажу; об'єкти, що вимагають демонтажу при їх вибутті; об'єкти, які перейшли до правонаступників при реорганізації у формі виділення.

У дискусії крім згаданих вище доповідачів узяли участь доктор економічних наук, професор **Т.Ф. Юткина** (м. Москва), кандидат економічних наук, доцент **Т.В. Феоктистова** (м. Курськ), кандидат економічних наук, доцент **К.В. Новосьолов** (м. Москва), кандидат економічних наук, професор **Н.М. Тюпакова** (м. Краснодар), кандидат економічних наук, доцент **С.О. Жернаков**, кандидат економічних наук, доцент **Н.О. Істоміна** (м. Єкатеринбург), кандидат юридичних наук, доцент **Д.Г. Бачурин** (м. Тюмень) та багато інших.

Щодо кожної доповіді задавалися питання, часто відкривалася дискусія. У результаті за підсумками роботи симпозіуму були сформовані такі рекомендації.

1. Розширювати теоретичні дослідження й розробку прикладного інструментарію у сфері оподаткування, що має стимулюватися й відповідним чином фінансуватися органами влади.

2. Провести ревізію понятійного апарату у сфері оподаткування, обговоривши й ідентифікувавши на наступному симпозіумі такі поняття, як податкове адміністрування, податкове планування, податковий менеджмент, податковий федералізм, податкове навантаження (тягар), рівень оподаткування.

3. Під час обговорення будь-якої проблеми та прийняття управлінських рішень щодо реформування податкової системи або окремих податків обов'язково викорис-

¹⁵ Налоговые реформы. Теория и практика: Моногр. для магистрантов / Под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — (Magister). — С. 341.

товувати інструментарій математичного моделювання й кількісну оцінку очікуваних наслідків.

4. Відмовитися від моделі неподаткових обов'язкових соціальних платежів та здійснити повторний (для умов РФ) перехід до модифікованої моделі єдиного соціального податку з його адмініструванням податковими органами.

5. Вважати податок на майно обов'язковим елементом будь-якої податкової системи, у тому числі для економік перехідного типу.

6. Переорієнтувати політику надання податкових пільг зі споживання на нагромадження капіталів та їх інвестиційне використання, а саме запровадити механізм інвестиційних, і особливо інноваційних, податкових пільг.

7. Удосконалювати методичний інструментарій оцінки об'єктів майна та встановлення порядку відображення результатів цієї оцінки у звітності платників податків.

8. Коригувати податкову політику в бік сприяння поліпшенню параметрів ринкової діяльності, інноваційної активності, товарної диверсифікованості, глобальної ринкової експансії.

Основними досягненнями проведення симпозиуму “Теорія і практика податкових реформ” є безцінний досвід наукової дискусії, скрупульозний аналіз останніх наукових розробок і найкращого зарубіжного досвіду, а головне — безліч нових наукових контактів і перспективи майбутніх спільних дослідницьких проєктів. Підсумкове рішення можна вмістити у форматі однієї пропозиції: такі симпозиуми слід проводити й надалі. Третій симпозиум “Теорія і практика податкових реформ” відбудеться в лютому 2011 року в м. Тернополі.